

אימיה דרב נחמן בר יצחק

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנו עמוד א

איתמר, רבי חנינא אומר: מזל מחכים, מזל מעשיר, ויש מזל לישראל. רבי יוחנן אמר: אין מזל לישראל. ואדא רבי יוחנן לטעמיה, דאמר רבי יוחנן: מניין שאין מזל לישראל - שטאמר "כח אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאתות השמים אל תחתו, כי יחתו הגויים מהמה", גויים יחתו, ולא ישראלי.

... ומדרב נחמן בר יצחק נמי, אין מזל לישראל. דאימיה דרב נחמן בר יצחק אמרי לה כלדאי: בריך גבא הוה. לא שבקתיה גלויי רישית. אמרה ליה: כסי רישך, כי חיכי דתיהוי עלך אימתא דשמאי, ובעי רחמי. לא הוה ידע אמאי קאמרה ליה. יומא חד יתיב קא גריס תותי דיקלא, נפל גלימא מעילויה רישיה דלי עיניה חזא לדיקלא, אלמיה יצריה, סליק פסקיה לקיבורא בשיניה.

רשיי מסכת שבת דף קנו עמוד ב

ובעי רחמי - בקש רחמים שלא ישלוט בד יצר הרע. קיבורא - אשכול תמרים, והדקל לא שלו היה.

אמו של רב נחמן בר יצחק אקרו

לה פלדיים: בנד יהא גבב.

לא הפיתתו קללות ראשו.

אמרה לו: כסה ראשך כדי שיהא

עליה מורא שמים, ובקש רחמים.

לא הוה ידע למה אומרת לו כך.

פעם אחת הוה יושב ושוהה תחת

הדקל,

נפלה סליתו מעל ראשו,

תלה עיניו וראה את הדקל,

תקפו יצרו ועלה וקצץ אשכול של

תמרים בשניו.

מהרש"א חידושי אגדות מסכת שבת דף קנו עמוד ב

גילוי רישא א"ל כו'. בשאר אינשי נמי אמרי' פ"ק דקדושין דבעי כיוסוי ראש ומשום דשכינה למעלה מראשו ומאי רבותיה דרב נחמן ב"י ואיכא למימר דאימיה דרב נחמן ב"י דקדקה לכסות ראשו טפי שיהיה לו כובד ראש ביותר משום יראה שלא יהיה גבב וניחא השתא דאמר דנפל גלימא מעל רישיה ואנן אמרי' דרבנן הוה להו פריסת סודר על רישיהון כדאמרי' פ' המוציא יין סודרא סודר ה' ליראיו פ' הערוך יראי ה' יוצאין בו ובפרק ע"פ סודריה דמר כדרבנן כו' אלא דאית לן למימר דאימיה דרב נחמן ב"י הוסיפה לכסות ראשו בגלימא כדי שיהיה לו כובד ראש טפי משום הך יראה דא"ל כלדאי וק"ל:

קידושין דף לא עמוד א

רב הונא בריה דרב יהושע לא מסיגי ארבע אמות בגילוי הראש, אמר: שכינה למעלה מראשי.

רמב"ם הלכות דעות פ"ה ו

צניעות גדולה נוהגים תלמידי חכמים בעצמן, לא יתבזו ולא יתגלו ראשן ולא גופן.

מסכתות קטנות מסכת דרך ארץ פרק א הלכה א

דרכן של תלמידי חכמים, עניו, ושפל רוח, זריז, וממולח, עלוב, ואהוב לכל ... ואומר כל מה שיש לי בעולם הזה אין לי חפץ בו לפי שאין העולם הזה שלי, יושב ומתעטף בכסותו לפני רגלי חכמים.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קח:

אמר ליה (רב נחמן בר יצחק): אנא לא חכימאא אנא, ולא חזאא אנא, ולא יחידאא אנא, אלא גמרנא וסדרנא אנא, וכן מורין בבי מדרשא כוותי.

רש"י מסכת פסחים דף קה עמוד ב

לא חכימא אנא - דלא אמינא ליה אנא מדעתאי.

ולא חזאא אנא - מגיד.

אלא גמרנא אנא - כך שמעתי בישיבה.

וסדרנא אנא - מסדר שמועות לפני רבותי תמיד.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנו עמוד א

האי מאן דבמעלי שבתא - יהי גבר חזון, אמר רב נחמן בר יצחק: חזון במעות. ... האי מאן דבעדק יהי גבר עדיקן, אמר רב נחמן בר יצחק: ועדיקן במעות. האי מאן דבמאדים יהי גבר אשיד דמא. אמר רבי אשי: אי אומנא, אי גבא, אי טבחא, אי מוהלא. אמר רבה: אנא במאדים הואי! - אמר אביי מר נמי עניש וקטיל.

מהרש"א מסכת שבת דף קנו

אי מוהלא כו'. היינ יש לפתש דלא נגזר אלא שיהא אשיד דמא ולפי בחירתו של אדם אי אומנא שהוא רשות אי גבא שהוא איסור ואי מוהלא שהוא מצוה:

ספר תפארת ישראל פרק כח

"כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל" (שמות יט, ג). במדרש (שמו"ר כח, ב) "כה תאמר לבית יעקב" אלו הנשים, אמור להן ראשי דברים. "ותגיד לבני ישראל" אלו האנשים, אמור להם דקדוקי דברים שהם יכולים לשמוע. ולמה לנשים תחלה, שהם מזרחות במצות. דבר אחר, שהם מנהיגים את בניהם לתלמוד תורה. אמר רבי תחליפא דמן קסרין, אמר הקדוש ברוך הוא, כשבראתי העולם לא צייתי אלא לאדם הראשון, ואחר כך נצטווה חוה, ועברה וקלקלה את העולם. עכשיו אם איני קורא לנשים תחלה, הן מבטלות התורה, לכך "כה תאמר לבית יעקב". ורבי יוחנן אמר, "לבית יעקב" אלו סנהדרין, שנאמר (ישעיה ב, ה) "בית יעקב לכו ונלכה וגו'", עד כאן. ביאור מדרש זה, שהשם יתברך היה נוהג עם כל אחד ואחד כפי הראוי. ולפיכך הנשים, שנקראו "בית" בכל מקום, כתיב "תאמר", שהוא לשון רכה (רש"י במדבר יב, א), שלא יאמר להם דקדוקי דברים. אבל לאנשים יאמר דקדוקיהן, חהו אמירה שלמה. ולכך כתיב "ותגיד" ביו"ד, רצה לומר אמירה שלמה.

ולנשים תחלה, מפני שהם ראשון לקבל יותר מן האנשים. כי הקרוב אל החומר הוא מקבל, כאשר ידוע, כי החומר מוכן לקבלה, וכמו שבארנו כמה פעמים. והנשים הם חומריים ביותר, ולכך הם מוכנים אל הקבלה. ובשביל זה סדר הענין נותן כי אשר הוא ממחר לקבל, הוא יותר קודם ממי שהוא מאחר, לכך הקדים הנשים תחלה. חה שאמר שהם 'מזרחות במצות', דהיינו שמקבלים המצות עליהן.

דבר אחר, בשביל שהנשים הם התחלה לתורה. ועם שאינן בני תורה, הם התחלה לתורה, שהם מוליכין את בניהן לתורה. והרמז בזה, כי האשה הכנה לתורה, כי האשה נותנת לבן החומר. וכאשר תתן לו חומר טוב, הוא בעל תורה ושכל זך. וכאשר החומר אינו טוב, אז החומר מונע אותו מן התורה והשכל. הרי האשה היא הכנה, מוליכתו לתורה, שהיא מביאתו על ידי הכנתה לתלמוד תורה. וכל הכנה הוא התחלה והוא קודם, ולפיכך הקדים הנשים.